

Ha sátrat bont az őszi szél

Amikor vajúdni kezdett, az öregasszony a padkáról csak figyelte kimeresztett szemmel s erősen csóváltatta valamiért a fejét. Nemrég volt künn az udvaron, jól körülnézett, mert ugyebár mindennek jelentősége van, ha várandós asszony van a házban. Végül feltekintett az égre, mint aki a jövőbe olvas a csillagok állásából, majd bement a házba s attól a pillanattól a rózsafüzért le sem tette a kezéből. Imádkozott...

- Anyám, fájok! - nyöszörgött az asszony, de anyósa feléje sem nézett.

- Anyám erősen fájok, jön a gyermek.

- Annak nem kellene épp most jönnie...

- De jön anyám!

- Hátha nem...

- Hívja a bábát!

- Én osztán nem, várjunk - s folytatta tovább a mormolást magában. Szerencsére épp időre érkezett embere s azonmód futott segítségért, látva felesége eltorzult arcát, az öregasszonyra rá sem hederített - Vén bolond - intett, hogy az asszony is nyugodjon meg.

Reggelre megszületett a gyermek. Fiú, apja nagy örömére, meg is ünnepelte még aznap este a kocsmában. A neve János - Jonica, ahogy arrafelé csángóföldön mondják.

Am a fekete felhőből - melynek különös alakjára a vénasszony felfigyelt, amint elsuhan a csillagok fénye előtt - reggelre óriási hózuhatag esett a földre s vele olyan nagy hideg köszöntött be, hogy vackukból kijöttek a vadak, s a falvak ólaiban kerestek élelmet és menedéket, legalább két álló hétig.

Az öregasszony pedig csak mormolt, imádkozott, mindaddig, amíg keresztvíz alá nem tartották a gyermeket, de az ölébe még ezután sem vette:

- Ördög van benne! – mondta elég gyakran menyé nagy bánatára.

Az évek teltek-múltak, váltogatták egymást az évszakok, és a fiatalasszonyka még két szép fiúgyermeknek adott életet, akiket nagyanyjuk is megáldott és nem győzte kényeztetni őket.

Jonica pedig cseperedett szépen testvéreivel. Már megmászta a hegyet télen az apjával, nyáron a patakon nagy segítségével lett anyjának a hétfői mosásnál. Örökké a hét elejére esett a nagymosás. Szombaton főztek, este táncmulatság, vasárnap pedig ünnep, amikor dolgozni istentől való véték, mindenkinek a templomban a helye.

Egy nyári vasárnap épp az istentisztelet után, erősen kezdtek gyülekezni a fellegek a hegyek felett. Jonica és családja az erdő melletti tisztáson, pokrócokon elnyúlva pihente ki a heti munkát. A gyermekek szaladgáltak, amikor hirtelen villám csapott le, nagyot dördült az ég, a szüleikhez épp visszaérkező fiúcska eszméletét veszve esett össze. Nyálát túrta, megmerevedett a teste, vonaglott, s mindenki esztét veszve figyelte, mi történik vele:

- Az ördög szállta meg, mondtam nektek, benne van az-az átkozott, most osztán lássátok tük es – vette egyre-másra a keresztet nagyanyja, négykézláb kúszott-mászott a földön, s magánkívül volt az ijedelemtől.

- Orvoshoz kell vinni – akadémkoskodott az anya, de a látvány hatásától megrémülve a család mégis arra a

következtetésre jutott, hogy csak az ima, és a nagyfi főzete segíthet Jonicán.

Így nőtt fel az öregasszony teáin, majdnem elzárva mindentől és mindenkitől szégyenköpenyébe burkoltan. Gyerekekkel játszani nem, csak a vén banyával mehetett a rétre összegyűjteni s megtanulni minden növény, bogyó nevét, s azt hogy az mire jó. Fejébe is ment az összes herbária, mert nem volt buta, már nagyanyja nélkül is el tudott volna igazodni köztük, s megfőzni minden bajra a keveréket, legyen az testi vagy szellemi betegség vagy éppen valamilyenféle fogyatékoság. Még szerelemre is volt kencéje illatos virágok szirmaiból, amivel minden szombaton jól bekente magát, ahogy legénysorba jutott. Azért-e vagy, mert úgy akarta mégis az Úr, szerelembe esett s feleségül vett egy kedves, dalos ajkú leánykát.

Az esküvőjén, mint szokás volt arrafelé az egész falu részt vett. Kívántak nekik minden jót s össze is jött annyi a zsebbe, hogy a már meglévő telekre a hegyalján építettek egy kis házat. Ökröket is kaptak nászajándékba s a sziklás föld nem tudott ellenállni annak a nagy buzgalomnak, amivel nekiláttak megművelni.

Csak a nagyanyja látta borúsna még mindig a jövőt. Már alig kelt ki az ágyából, egyre imádkozott még a lakodalomba sem ment el. Az Úrhoz készült, ahova tisztán kell érkezni. Az ördögtől távol maradt s unokájával már alig-alig váltott szót, s ha igen utána csak vetette a keresztet, hogy még közelébe se férközhessen a rossz.

Két öccse is el-eljárogatott otthonról s a nótás szombat esték nekik is meghozták az asszonyt a házba. Sorra családot alapítottak, házat építettek, nem cifrát csak olyan hasznos kis lakot, ahol eléldegélhetnek, amíg rájuk nem köszönt a szerencse.

A szerencse pedig jött, mégpedig nagyanyjuk halála után úgy fél évvel, amikor szabad lett az ország, megnyíltak a kelet-európai határok s ők is, a három testvér világot látni indultak pénzt keresni...

Az asszonyok nem búcsálódtk nagyon, főképp nem a Jonikáé, aki többet ívott néha a kellettnél. A boroskát kóstolgatta rendszeresen azóta, hogy az ura pont a falu közepén esett egyszer össze s már nem volt sem előtte, sem senki előtt titok a szégyenletes rángató görcs.

A világlátók, amikor átlépték a határt s megérkeztek a megadott címre, leesett az álluk, pedig fel voltak készülve arra, hogy elébbre van Magyarország, mint Románia s főleg a csángóvidék. Azt is tudták már, hogy milyen a fürdőszoba s még azt is, hogy nem szükséges kimennie az embernek, ha a nagydolgát kell elvégeznie. Bent van a házban minden, bár ezt a faluban még sok öreg nem hitte el, csak olyan nagyoskodó beszédnek vélték:

- Nagyanyánk forogna a sírjában, ha ezeket látná - kiáltott fel minden egyes alkalommal Jonica, amikor valami újat, rendkívülit vélt felfedezni. Ilyen volt a padlófűtés, az automata mosógép, a tik nélküli füves udvar s mit bánták ők, hogy nincsenek papírjaik, hogy bejelentés és védőruha nélkül dolgoznak!

Ahányszor csak hazamentek csángóföldre mindig vittek magukkal zsáknyi ruhát, színes televíziót, s megannyi hasznos dolgot, otthon meg lehozták a

padlásról a szőtest, s a ládából is előkerültek az addig féltve őrzött kincsek, amit magyarföldön pénzzé is tettek.

Az asszony is kezdett kevesebbet inni, egyre többet költhetett, a házat is felújították s közben teltek-múltak az évek. A két nagyobbacska gyermek már legénysorba számított, amikor megszületett a harmadik fia is Jonicának. A kicsi. Miatta még el kell mennie a háztól dolgozni. Őt még fel kell nevelni.

Egy nap nem várt hírt hoztak az otthonról érkezők! Fiai megelégték a bálokat, a nehéz sorsot, miután kezükbe vették szakiskolai diplomájukat, mindkettő a vonat aljához kötötte magát, úgy mentek az olasz határon. Ott jobban lehet keresni, meg aztán a nyelvet is hamarabb megtanulják. Az olasz jobban hasonlít a románhoz, mint a magyar. Az a magyar, amit nem mertek beszélni, hogy nevetés tárgyai ne legyenek. A szó, amit megtanultak, s amit gyermekkoruktól beszéltek kacifántos, nem is érti meg az, aki nem odavaló. Meg kellene őrizni! Ráadásul katolikusok is, de mit számít az már ebben a modern világban!

Jonica egész nap jött-ment. Nem találta a helyét, többet ívott, mint a napi adagja s addig iszogatta a kannás borocskát, míg hír nem jött fiai felől s akkor a megkönnyebbüléstől-e vagy az átélt izgalomtól görcsbe rándult megint a teste úgy, hogy mentőt hívtak az építkezésre, ahol dolgozott.

Az orvos hitetlenül állt a betege mellett, nem értette, hogy miért ódzkodik kimondani a baját. Miután Jonica végre beszélni kezdett, világossá vált, hogy léteznek olyan vidékek, ahol még füvesasszonyok gyógyítanak s egyes betegségeket átokszámba könyvelnek el e vidékek lakói.

A felismeréstől megrettenve forgatta irodájában a naptárt, hogy tényleg a XXI. századot írjuk-e valójában. Aztán felvilágosította betegét, hogy erre a bajra van orvosság, s hogy az nem szégyellni való, nem átok. Jonica meg el is határozta, hogy mindent megtesz, hogy egyre ritkábban forduljon elő a rosszullét. Még az italt is megvonta magától nagy fogadalmában, segítségül az is hozzájárult, hogy fiai jól vannak, telefonon hívták - olyan kézbevalón - amin jó lett volna a vénasszonyt is megszólítani, mert csak nem felejtette, hogy az egész életében tartó rettegést ő ültette belé.

A sok jó hírrrel haza is ment, közeledett a húsvét s feléjük a feltámadást családban, templomban illik megünnepelni. Amikor kijöttek a miséről erősen hitte, hogy minden megváltozik. Nem iszik, szedi rendesen a gyógyszereket, a fiai jól ellesznek, összeszednek egy kis pénzt, majd hazaköltöznek, építkeznek, s ők majd csak felnevelik azt az egy szem kicsit, aki örömükre egyre szebben fejlődött. Szerencsére egyik gyermek sem örökölte az ő rángató görcseit, igaz sokat is imádkozott, hogy isten mentsen őket tőle.

Csak még egy nyarat dolgozik Magyarországon... Karácsonyra majd hazamegy s többet nem csángál el sehova, elég volt! Ezzel a gondolattal szedte batyuját és indult vissza.

Vánszorogtak egymást követve a napok, hetek, úgy érezte, mint a katonaságnál, csak épp nem véste a rovátkákat ládájaiba, mert az nem volt, de volt hite s erősen tartotta benne a lelket egy darabig, mert a munka megvárta s nagy volt a hajtás. Időre át kellett adni a lakásokat! Jonica pedig nem kímélt sem éjt, sem napot. Túlórázott, kell a pénz, kell, mert többet aztán

nem jön, csak még egy nyarat kibírjon, s meg-meghúzta eleinte a sörösüveget, aztán az üveges bort osztotta be, hogy elég legyen egy napra a gyógyszerrel együtt, aztán letette a tablettákat, s a kannás lett a reggelije, ebédje, vacsorája...

Jól vannak a gyermekek - jött a telefonhívás - egyre többet keresnek...

Akkor nincs baj. Ivott, dolgozott, amíg hullani nem kezdtek a falevelek s már nem kellett sok, hogy a hó is lehulljon, mert már harmatosak voltak a reggelek, fagyos kezdett lenni a föld, csak a létra magas, amelyikre felmászott, hogy még az utolsó cserepek is a helyére kerüljenek...

A kórházban ébredt. Onnan fentről olyan szép volt minden, épp kiegyenesedett, hogy aztán lejöjjön, csak még belenézett a lemenő nap vöröslő fényébe...

A fekete felhőt nem vette észre, épp a háta megett settenkedett, vihart jelezve, pedig ha látja, akkor sietett volna le a ház tetejéről, mert mégis benne élt valahol a lelke mélyén, hogy vigyáznia kellene, rossz ómen... nagyanya... nagyanya... és elvesztette az eszméletét...

Mentő haladt vijjogó szirénával a kacskaringós utakon, benne eszméletlen férfi, s mire sátrat bontott az erdei kósza szél, égnek meredt szájjal várta örök lakóját a sírgödör. Körülötte a falu apraja-nagyja s az asszony részegen esztét vesztve esett össze s lett az elmeogyintézet lakója...

Mikorra a hantra rákerültek a kegyelet és megemlékezés virágai, az ég még dördült egyet, talán utoljára abban az évben. Egykoron a születését s most az elmúlását jelző fekete felhők szelektől úzetve vonultak át a völgy felett...

- Masinával menyünk - örvendez tapsikolva a kisgyerek, akit testvérei magukkal visznek Olaszország citrom és narancsligetei közé, s ki tudja, visszatér-e valamikor hegyei ölelésébe, az olasz földre csángáló gyermekecske.